

FELHASZNÁLÓI LEÍRÁS

**az AuditTeszt,
Adatok tesztelése, Mintavételezés
használatához.**

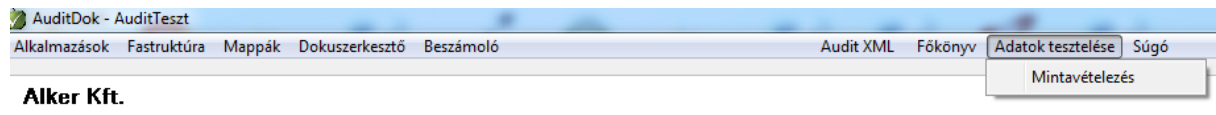
2014. 09. 01.

Tartalomjegyzék

ADATOK TESZTELÉSE	3
1. BETÖLTÉS.....	3
• A mintavételezés módszerének kiválasztása	3
• Mintavétel Excel állományból (XLS, XLSX).....	4
• Új mintavétel beolvasott XML állományból.	6
2. ELŐKÉSZÍTÉS	8
• Adatok szűrése	8
• Egyedi tételek kiválasztása	10
• Konkrét tételek kiválasztása	11
3. MINTAVÉTEL.....	12
3.1. Monetary Unit Sampling (pénzegység alapú mintavételezés)	12
3.2. Véletlen mintavételezés.....	13
3.3. Szisztematikus mintavételezés	13
4. ADATOK TESZTELÉSE	14
5. KIÉRTÉKELÉS (CSAK MUS ELJÁRÁS ESETÉN)	15
6. STATISZTIKA	18
7. A VIZSGÁLAT LEZÁRÁSA, DOKUMENTÁLÁS	18

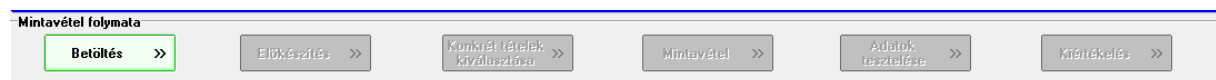
ADATOK TESZTELÉSE

A **DigitAudit** program nyitó oldaláról **AuditTeszt** modul **Adatok tesztelése** menüpontjából a **Mintavételezés** meghívása után kezdhetjük el az adatok tesztelésének eljárásait.

A belépés után a program a képernyő tetején mutatja a mintavételi eljárás menetét lépésről-lépésre, az egymást követő eljárásokat itt kell kiválasztani, az aktuális eljárást halványzöld háttér jelzi.

1. Betöltés

A menüpontban lehetőség van új állományok betöltésére mintavételezés céljából, és mód van arra is, hogy a korábban elvégzett mintavételezések adatait olvassuk be további vizsgálat, vagy ismételt mintavételezés érdekében.

Az **új adatállományokat** két módszerrel olvashatjuk be a programba attól függően, hogy milyen formátumban (XLS;XLSX, vagy Audit XML) állnak rendelkezésre.

A **korábban beolvasott** és vizsgált állományok közül, annak megfelelő sorára kattintva lehet kiválasztani és a **Betöltés** gombbal lehet betölteni az állományt és a korábbi eljárások eredményeit.

Amennyiben a felesleges, túlhaladott, próba **mintavételezéseket törölni akarjuk**, akkor a kiválasztás után az adott mintavételezés sorának elején megjelenő kuka szimbólumra kattintva törölhetjük az állományt.

- **A mintavételezés módszerének kiválasztása**

A programban lehetőség van statisztikai **MUS** (pénzegység alapú), továbbá nem statisztikai **Véletlen** és **Szisztematikus** mintavételezésre is. Ez a mintavételezésre szánt állomány kiválasztása előtt kell meghatározni a megfelelő rádiógombbal.

Alker Kft.

Kiválasztás

Mintavétel folyamata

Mintavét elnevezése: **MUS mintavétel**

Mintavétel típusa: MUS Véletlen Szisztematikus

Megnevezés: **Minta_20140819140816** (Program által java)

- **Mintavétel Excel állományból (XLS, XLSX).**

Ezzel a funkcióval az ügyféltől kapott Excel állományokat olvashatjuk be tesztelés céljából.

A Betöltés előtt az állománynak az alábbi jellemzőkkel kell rendelkeznie:

- A mezők nevei (az adattábla adatainak megnevezései) az A1 cellától kell kezdődjenek és kihagyás nélkül, folyamatosan egymás után kell következniük.
- Az adatsorok a mezőnevek alatt az A2 cellától kezdődhetnek, vízszintes irányban a mezőneveknek megfelelően, ezek az úgynevezett rekordok.
- A rekordok egymás alatt sorkihagyás és összesítések nélkül, kell kövesség egymást.

Egyéb előkészítő, szerkesztési lépések (amennyiben szükséges):

- Ha az ügyféltől kapott állomány üres sorokat, vagy összesítéseket tartalmaz, első lépésben készítsünk másolatot az állományról és a másolatból ki kell törölni az üres és összesítő sorokat.
- A szerkesztések után meg kell győződni, hogy a cellák száma és az értékösszegek azonosak-e az ügyféltől kapott állomány rekordjainak cellaszámával és a vizsgálatok tárgyát képező értékoszlopok értékösszegével.
- A mintavételezés előkészítéseként tisztázni kell a mezőnevek szakmai tartalmát és a könyvvizsgálati eljáráshoz szükségtelen mezőoszlopokat célszerű törölni az állományból, mert ezzel gyorsítjuk a feldolgozást.

Az új Excel állományok betöltése:

Alker Kft.

Kiválasztás

Mintavétel folyamata

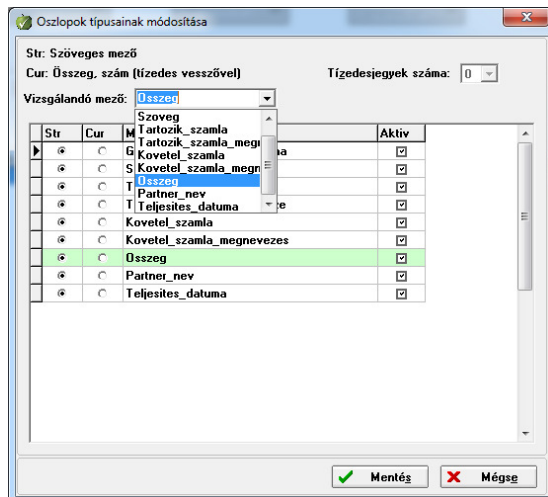
Mintavét elnevezése: **MUS mintavétel**

Mintavétel típusa: MUS Véletlen Szisztematikus

Megnevezés: **Minta_20140819140816** (Program által java)

ID	Létrehozva	Megnevezés	Tábla	Filenév	Létrehozó	Módosító	Módosítva	Státusz	Rekor
2	2014.08.19 14:05:05	MINTA_91-99 lista.xls	Mintavétel_20140819140502	C:\DigitAudit_BEM DIMENZIO	DIMENZIO	DIMENZIO	2014.08.19 14:05:24	4 - Konkrét tettelek kivála	
1	2014.08.19 14:04:17	MINTA_91-99 lista.xls	Mintavétel_20140819140414	C:\DigitAudit_BEM DIMENZIO	DIMENZIO	DIMENZIO	2014.08.19 14:04:40	3 - Kihagyott tettelek kivá	

A beolvasás előtt megjelenik az **Oszlopok típusainak módosítása** ablak. Itt kell kiválasztani a **Vizsgálendő mezőt** és számérték (Cur) típusúnak megjelölni. A többi számérték típusú mezőt is itt kell kijelölni annak érdekében, hogy a szűrések során számadatként lehessen rájuk hivatkozni.

A **Mentésre** kattintva alapértelmezésként 20 rekord jelenik meg az állományból, ezeken ellenőrizhetjük és az **Oszlop típusát módosíthatjuk**, ha szükséges.

AuditTeszt - Számviteli állományok mintavételezése, tesztelése

Alker Kft.

Kiválasztás

Mintavétel folyamata

Betöltés >> Előnézet >> Konkrét tétele kiválasztása Mintavétel >> Adatok tesztelése >> Kintételek >>

Mintavét elnevezése:

Megnevezés: **MINTA_91-99 lista.xls**

Oszlop típusainak módosítása

Teljes Betöltés 20

Ha az előzetesen betöltött mintarekordok végrehajtható. Betöltés folyamata az első főmező kiválasztása kötelező!

Oszlop típusainak módosítása

Str: Szöveges mező
Cur: Összeg, szám (tizedes vesszővel)
Tizedesjegyek száma: 0

Vizsgáló mező: Összeg

Str	Cur	Megnevezés	Aktív
☐	☐	Gazdasagi_esemeny_datuma	☒
☐	☐	Szoveg	☒
☐	☐	Tartozik_szamla	☒
☐	☐	Tartozik_szamla_megnevezes	☒
☐	☐	Kovetel_szamla	☒
☐	☐	Kovetel_szamla_megnevezes	☒
☐	☐	Összeg	☒
☐	☐	Partner_nev	☒
☐	☐	Teljesites_datuma	☒

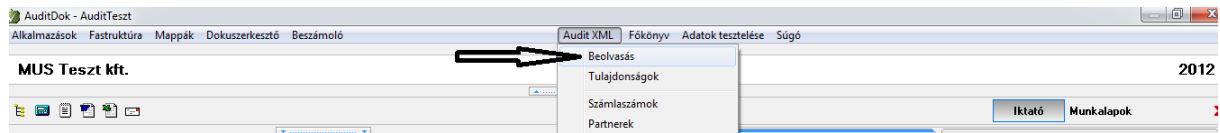
GAZDASAGI_ESEM	SZOVEG	TARTOZ
2011.01.01	nyitás, nyitás	9741
2011.01.01	nyitás, nyitás	97411
2011.01.03	Kerekítés	381
2011.01.03	Kerekítés	381
2011.01.03	Kerekítés	381
2011.01.03	árúértékesítés	381
2011.01.03	rendezés	911
2011.01.03	árúértékesítés	311
2011.01.03	41286. számú száml	311
2011.01.03	41282. számú száml	311
2011.01.03	41283. számú száml	311
2011.01.03	41284. számú száml	311
2011.01.04	árúértékesítés	381
2011.01.04	41288. számú száml	311

Ha az adatoszlop mezők száma meghaladja a képernyő méretét, az oszlopok a mezők megnevezésére kattintva, áthúzással átrendezhetőek annak érdekében, hogy a vizsgálat szempontjából fontosabb adatoszlopok mindig láthatók legyenek, ne kelljen vízszintesen jobbra-balra lépegetni.

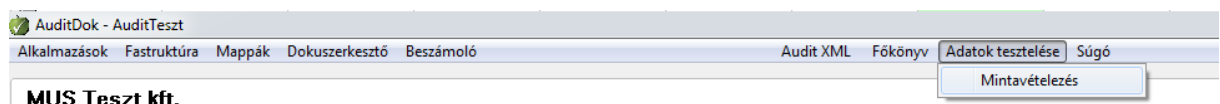
A **Teljes betöltésre** kattintva a program beolvassa valamennyi rekordot (adatsort) és kezdhetjük a mintavételezési eljárást.

- Új mintavétel beolvasott XML állományból.

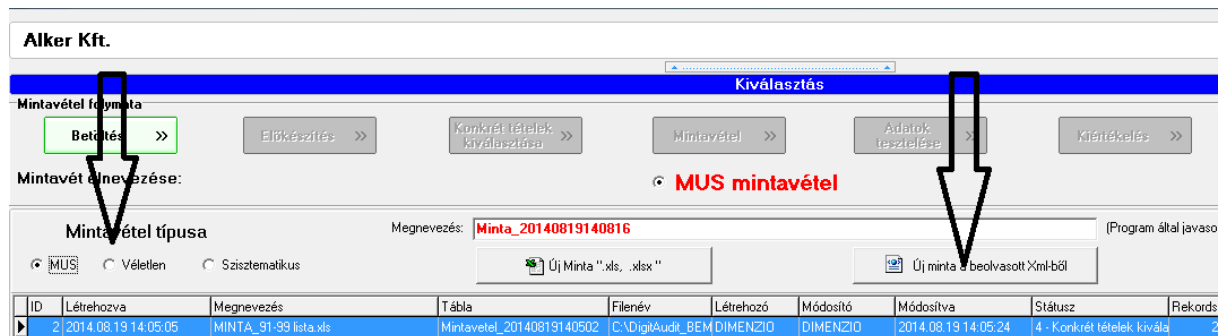
Amennyiben előzőleg az Audit XML állományt nem olvastuk be, akkor ki kell lépni a **Mintavételezés** modulból és a **Vezérlőpultról** indítva pótolni kell a beolvasást. (**Iktató** felett indítható az **AuditTeszt/Audit XML/Beolvasás** lefuttatásával).

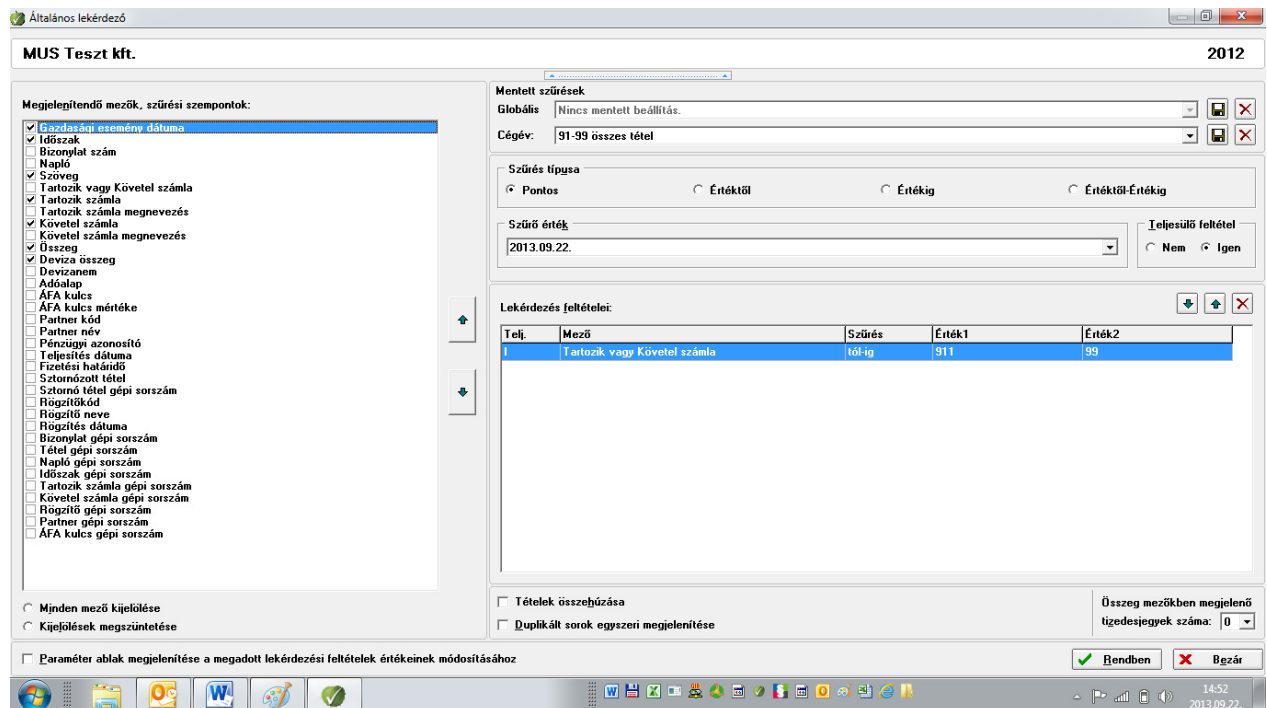
A **Beolvasás** után a **Vezérlőpultról** be kell lépni az **Adatok tesztelése/Mintavételezés** menübe.

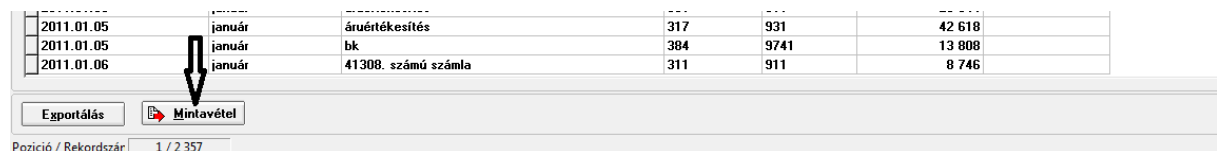
A következő felület a **Betöltés**, ahol először a mintavétel típusát kell meghatározni, ezt követően az **Új minta a beolvasott XML-ből** parancsot kell választani.

A menüpont meghívása után az **Általános lekérdezővel** (leírását lásd a Könyvelés tesztelése útmutatóban) létrehozuk a vizsgálandó állományt, és a **Rendben** gombbal továbblépünk.

Miután a program beolvassa a lekérdezési feltételeknek megfelelő állományt, a megjelenő felületen mód van az adatok áttekintésére majd a képernyő alján lévő **Mintavétel** gombra kattintva kell továbblépni.

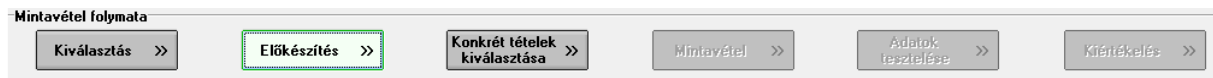

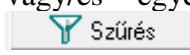
Megjelenik a **Mintavételi adatok bekérése** ablak, elfogadjuk, vagy megváltoztatjuk a mintavétel megnevezését, és ha szükséges megváltoztatjuk a vizsgálat céljának megfelelő (valós érték tesztelése céljából) **Vizsgálandó mezőt** (Pl.: Deviza összegre) és az **Exportálás mintavételi táblába** gombra kattintunk.

Az exportálás után a program visszatér a **Mintavételezés/Betöltés** menüpontjára, ahol a **Betöltés** gombra kattintva a program belép a mintavételezésre szánt adatok **Előkészítés** menüpontjába.

2. Előkészítés

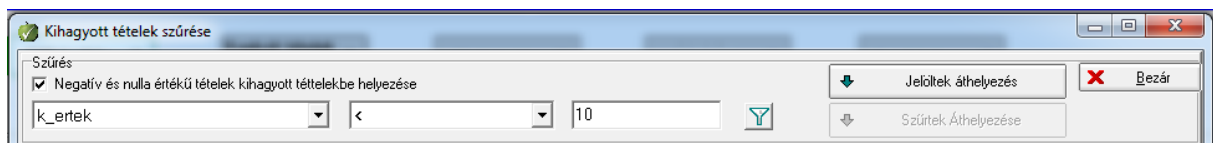
A mintavételi eljárás e szakaszában kiválasztjuk azokat a tételeket, amelyeket kihagyunk a vizsgálatból. MUS mintavételezés esetén a program alapértelmezésben kihagyja a negatív és nullaértékű tételeket. Ezen felül lehetőség van például az elhanyagolható nagyságrendű tételek (például 100 Ft-nál kisebbek) kihagyására. Ezek vagy érdektelenek a könyvvizsgálat számára, vagy nem értelmezhetőek a mintavételezés szempontjából (pl. a MUS mintavételezésnél a 0 és negatív értékek nem értelmezhetőek). A kihagyott tételeket szűréssel, vagy/és egyedi kiválasztással különíthetők el, erre szolgál a program **Szűrés** gombja.

- **Adatok szűrése**

A **Szűrés** gombra kattintva jelenik meg a **Kihagyott tételek szűrése** ablak.

Szűrés ablak bal felső sarkában látható a **Negatív és nulla tételek kihagyott tételekbe helyezése** felirat.

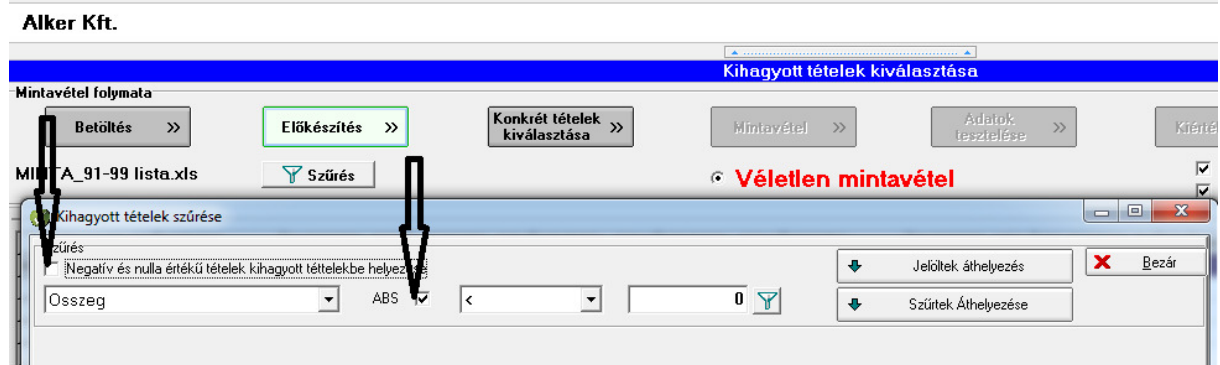
- A **MUS eljárás** esetén a kipipált kocka azt jelenti, hogy a program automatikusan kihagyja a nulla és negatív értékű tételeket.

A szűrő alapbeállítása: a *Vizsgálendő összeg mező neve, kisebb mint..*

A szűrésre kiválasztott mezőt a balszélső ablakban a nyílra kattintva, a relációs jelet és a szövegszűrésre alkalmas feltételt (TARTALMAZZA) a középső ablak nyíl jelzésére kattintva lehet változtatni. A jobb szélső ablak a keresett érték, vagy szöveg beírására szolgál.

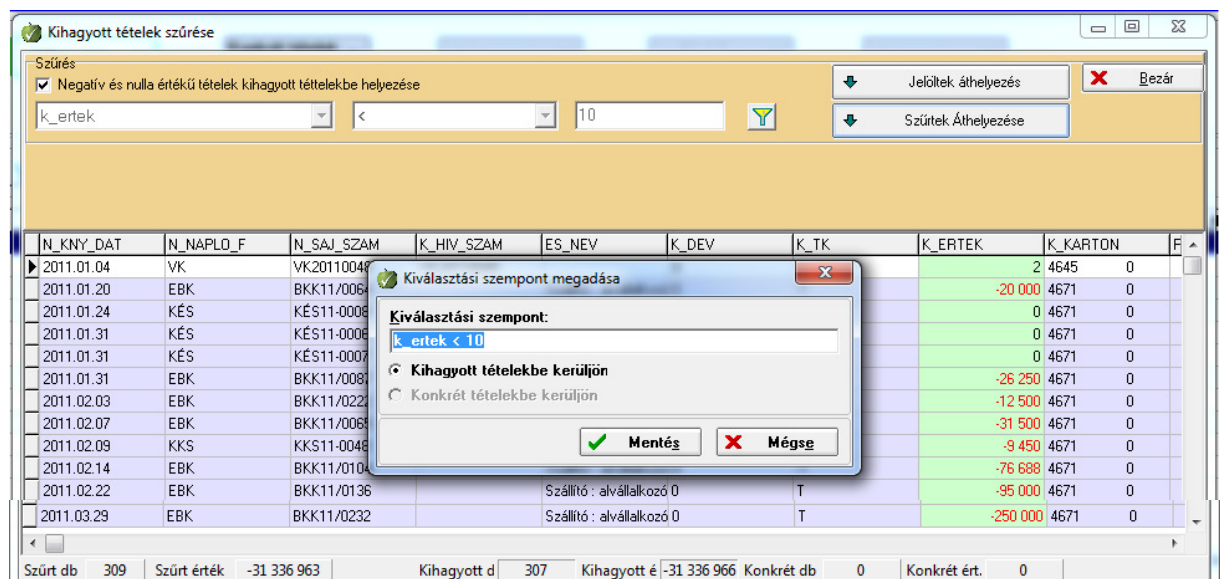
- **Véletlen és Szisztematikus** mintavételezés esetén mód van a megfelelő kockák kipipálásával arra, hogy a negatív és nulla tételeket kihagyjuk a vizsgálatból és arra is, hogy a vizsgálatot az abszolút értékre folytassuk le.

További szűrési lehetőségek:

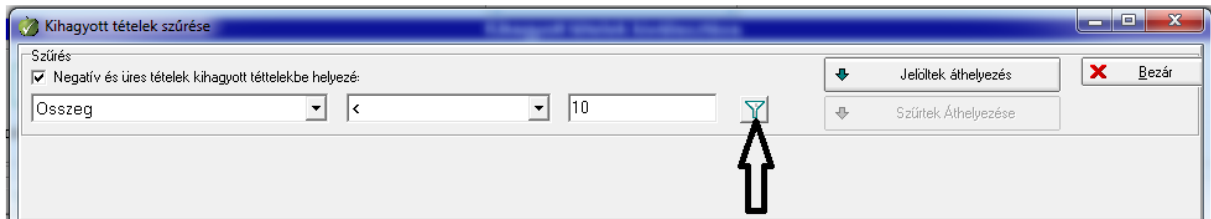
- A szűrés gombra kattintva az érték mező helyett kiválaszthatjuk például a gazdasági esemény dátuma mezőt, relációs jelként = írunk és az évkezdő dátumot 2013-01-01 írjuk be. A program leszűri az év első napjával könyvelt, jellemzően a nyitó tételeket, melyeket célszerű a mintavételezés során kihagyni, ha egyébként a nyitó tételekre vonatkozóan más eljárásban már megfelelő bizonyítékok állnak rendelkezésre.
- A megfelelő **Vizsgálandó szöveg** mező kiválasztása után szótöredék, vagy teljes szavas szűrésre is mód van, ha a középső ablakban a TARTALMAZZA feltétel kerül kiválasztásra és a **Kihagyott tételek** azonosítására ez a megoldás tűnik alkalmasabbnak.

A feltételek és a keresési érték, vagy szöveg beírása után a szűrő jelre kattintva feljönnek a szűrt értékek, és a tábla felső részének háttere világos barna színű lesz. A tábla alján látható a szűrt tételek darabszáma és azok értéke a nyomon követés érdekében.

A **Szűrtek áthelyezése** gombra kattintva megjelenik a **Kiválasztás szempontja** ablak, a program felajánlja a szűrési feltételt, melyet, ha szükséges felül lehet írni, vagy ki lehet egészíteni. A **Mentés** gombra kattintva a kiszűrt adatokat a kihagyott tételek közé helyezi a program, megjelölve a **Kiválasztás típusát** (KIHAGYOTT) és a **Kiválasztás szempontját** (szűrési feltételt) is.

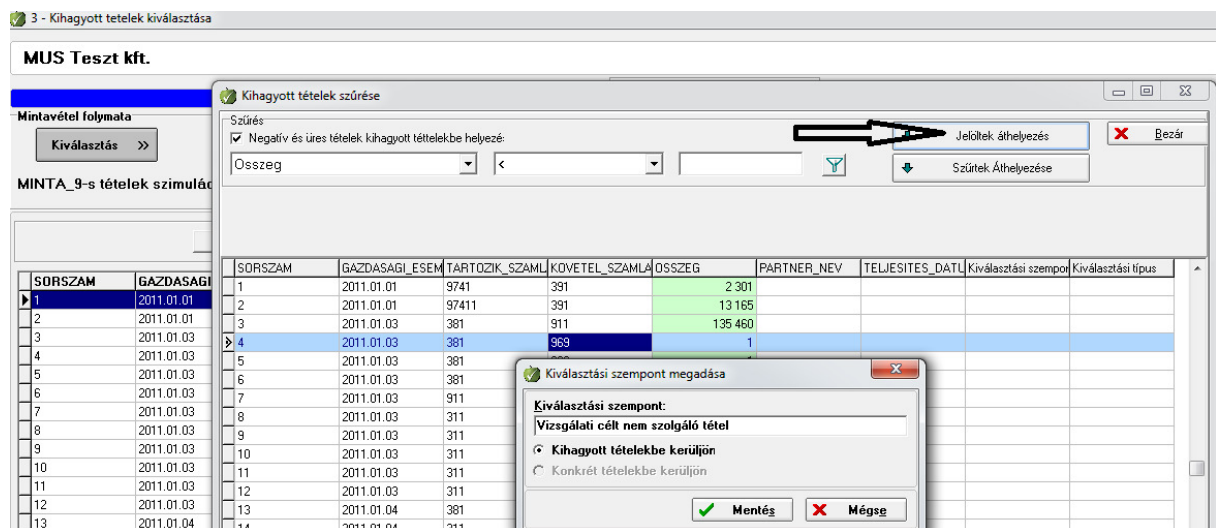
Egy-egy szempont szerinti szűrést a gombra kattintva tudunk lezárni, ekkor a szűrési ablak világos barna háttere ismét szürke lesz.

Ezt követően újabb szűrési feltétellel, további tételeket lehet kiválasztani, majd áthelyezni.

- **Egyedi tételek kiválasztása**

- Lehetőség van egyedi tételek kiválasztására is annak érdekében, hogy ne szerepeljenek az eljárásban. Ilyen lehet például egy mérleg számla nyitó tétele. Ekkor az azonosított tétel sorára kattintva kijelöljük azt, majd a **Jelöltek áthelyezése** gombra kattintva lépünk tovább. A megjelenő ablakban meg kell határozni, a **Kiválasztás szempontját**.

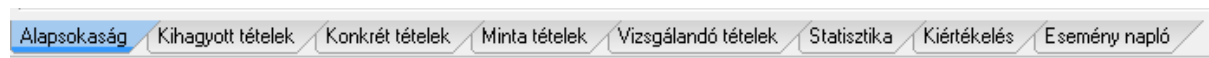

Ha egyszerre több tételt is szeretnénk kijelölni, melyeknek a kiválasztási szempontja is azonos, akkor a Ctrl/kattintás funkciót kell használni.

Az szűrések és egyedi tételek kiválogatása után a **Bezár** gombra kattintva léphetünk ki a **Szűrő** ablakból.

Az **Előkészítés** menüponttól kezdve a képernyő alján lehetőség van az **Alapsokaság**, a **Kihagyott tételek**, a **Konkrét tételek**, a **Minta tételek**, a **Vizsgálandó tételek**, a

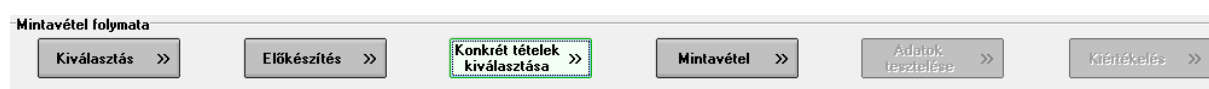
mintavételezésről készült **Statisztika**, a **Kiértékelés** (csak MUS eljárásban) és az **Eseménynapló** adatainak megtekintésére, melyek az eljárás során töltődnek fel adatokkal és segítik a felhasználót a nyomon követésben.

Szintén a képernyő alján követhető nyomon a különböző típusú tétel csoportok darabszáma is.

Rekord: 2357	Beolvasva: 2357	Mintasokaság: 2303	Kihagyott tételek: 48	Konkrét tételek: 6	Mintavét tételek: 100	Vizsgálandó: 106
--------------	-----------------	--------------------	-----------------------	--------------------	-----------------------	------------------

- **Konkrét tételek kiválasztása**

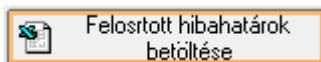

A **Konkrét tételek kiválasztásakor** a szűrés az előbbieken leírt módon működik, azzal a lényeges különbséggel, hogy a **Konkrét tételeket** abból a célből válogatjuk (szűrjük, vagy egyedenként válogatjuk ki), hogy azokat feltétlenül vizsgálat tárgyává tegyük, ellentétben a **Kihagyott tételekkel**.

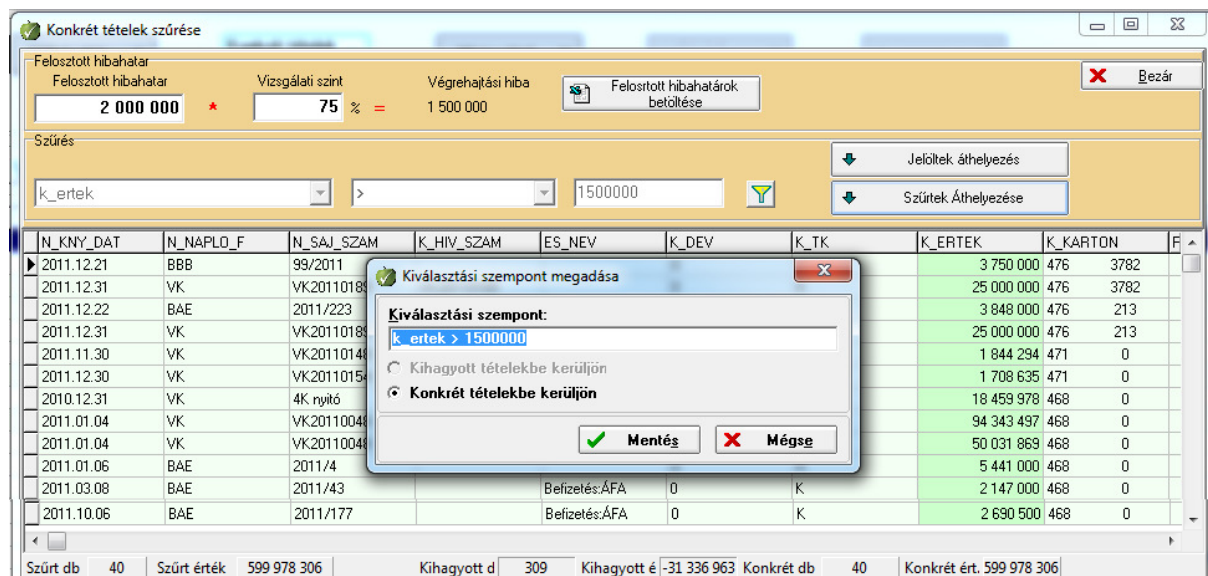
A **Szűrő ablak** itt kiegészül a felosztott hibahatár megadásával és a **Végrehajtási hibahatár** kiszámításával. A **Vizsgálati szint** (alapértelmezettként 75%) beállításával a program kiszámítja a kívánt értéket, eredményül a **Végrehajtási hibát** kapjuk meg.

Az **AuditDok** modult használók közvetlenül behívhatják a vizsgált cég-évre meghatározott

Felosztott hibahatárokat.

Tipikusan a **Végrehajtási hiba** feletti tételeket választjuk ki konkrét vizsgálathoz. A szűrő segítségével további **Konkrét tételeket** szűrhetünk ki, például kapcsolt vállalkozások tételeit, tulajdonosokkal kapcsolatos tételeket, nem rutin tételeket, stornó tételeket, általánosságban a magasabb könyvvizsgálói kockázatot jelentő tételeket.

Konkrét tételek szűrése

Felosztott hibahatár: 2 000 000 *
 Vizsgálati szint: 75 % =
 Végrehajtási hiba: 1 500 000

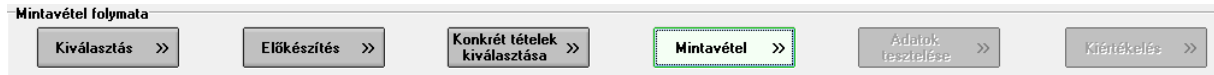
Szűrés: k_ertek > 1500000

N_KNY_DAT	N_NAPLO_F	N_SAJ_SZAM	K_HIV_SZAM	ES_NEV	K_DEV	K_TK	K_ERTEK	K_KARTON	F
2011.12.21	BBB	99/2011					3 750 000	476	3782
2011.12.31	VK	VK2011018					25 000 000	476	3782
2011.12.22	BAE	2011/223					3 848 000	476	213
2011.12.31	VK	VK2011018					25 000 000	476	213
2011.11.30	VK	VK2011014					1 844 294	471	0
2011.12.30	VK	VK2011015					1 708 635	471	0
2010.12.31	VK	4K nyitó					18 459 978	468	0
2011.01.04	VK	VK2011004					94 343 497	468	0
2011.01.04	VK	VK2011004					50 031 869	468	0
2011.01.06	BAE	2011/4					5 441 000	468	0
2011.03.08	BAE	2011/43		Befizetés:ÁFA	0	K	2 147 000	468	0
2011.10.06	BAE	2011/177		Befizetés:ÁFA	0	K	2 690 500	468	0

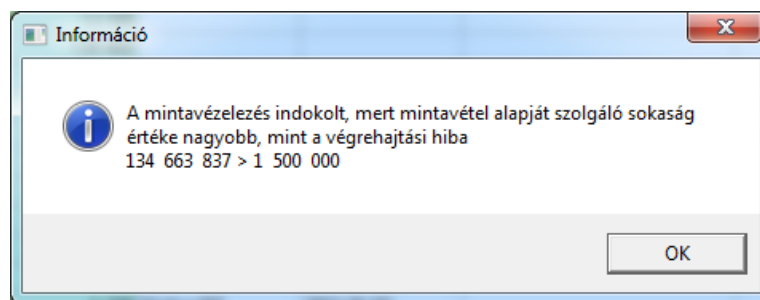
Szűrt db: 40 | Szűrt érték: 599 978 306 | Kihagyott d: 309 | Kihagyott é: -31 336 963 | Konkrét db: 40 | Konkrét ért: 599 978 306

A szűrő ablak alján megjelenik az aktuális szűrés a **Kihagyott** és a **Konkrét tételek** darabszáma és értékösszege is a nyomon követés érdekében.

3. Mintavétel

A konkrét tételek kiválasztása után következhet a mintavétel. A **Mintavételre** kattintva a programban a következő kiírás látható:

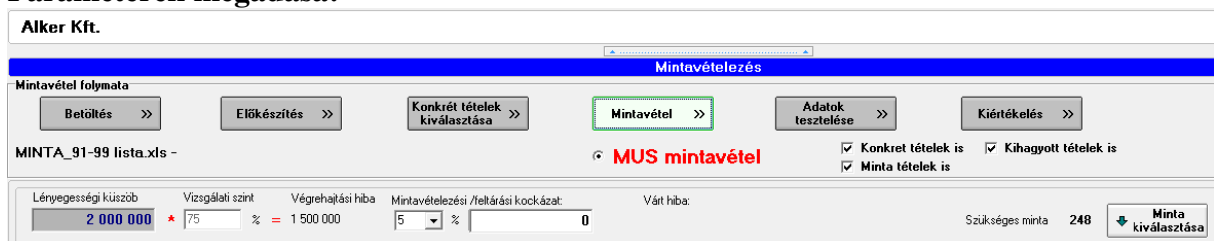

Ellenkező esetben nincs értelme a mintavételezésnek, hiszen a mintavételi sokaság értéke nem éri el a **Végrehajtási hiba** értékét és a vizsgálat folytatása nem csökkentené számottevően a könyvvizsgálati kockázatot, ezért végrehajtása rontaná a hatékonyságot.

Az **OK** gombra kattintva jelenik meg a mintavételezés paramétereinek beállításához szükséges ablak, mely a kiválasztott mintavételi eljárásnaként különböző.

3.1. Monetary Unit Sampling (pénzegység alapú mintavételezés)

Paraméterek megadása:

A program kiírja a **Szükséges minta darabszámát**. Lehetőség van a **Mintavételezési/feltárási kockázat** mértékének módosítására és a **Várt hiba** értékének megadására is. A módosítások hatására a **Szükséges minta darabszáma** változhat.

A **Minta kiválasztása** gombra kattintva a program a pénzegység alapú mintavételi eljárás alapján kiválasztja a szükséges mintát.

A **Kiválasztott mintaelemek darabszáma** az eljárásnak megfelelően lehet alacsonyabb a program által közölt **Szükséges minta** számához képest.

3.2. Véletlen mintavételezés

Paraméterek megadása:

Alker Kft. 2013

Konkrét tételek kiválasztása

Mintavétel folyamata

>>
 >>
 >>
 >>
 >>
 >>

MINTA_91-99 lista.xls - Véletlen mintavétel

Konkrét tételek is
 Minta tételek is

Véletlen mintadarab: Szükséges minta:

124 043 405 + 1 500 000

GAZDASÁGI ESZÖVEG	TARTOZIK_SZÁM	TARTOZIK_SZÁM	KÖVETEL_SZÁM	KÖVETEL_SZÁM	ÖSSZEG	PARTNER_NEV	TELJESITES_DA	KIVÁLASZTÁSI_SZEMPONT	KIVÁLASZTÁSI_TÍPUS
2011.01.01 nyitás, nyitás	9741	Pénzügyintézk. kapott	391	Bevételek aktív időb	2 301				
2011.01.01 nyitás, nyitás	97411	Devizaszámla kamat	391	Bevételek aktív időb	13 165				
2011.01.03 Kerekítés	381	Pénztár	969	Különféle egyéb bev	1				

A mintatételek darabszáma mezőben megjelenik a mintavételezés alapját szolgáló sokaság összértékének és a **Végrehajtási hibának** az egész számra kerekített hányadosa. Ezt az értéket a felhasználó felülírhatja, vagy nem módosítja, majd a **Minta kiválasztása** gombra kattintva a program véletlen szám generátorral kiválasztja a minta tételeket az alapul szolgáló sokaságból.

3.3. Szisztematikus mintavételezés

A **Szisztematikus** mintavételezéssel arra van lehetőség, hogy a sokaság elemeit ciklusokra osztjuk (minden 10-dik, vagy 20-dik, vagy 30-dik, stb. tétel kerül kiválasztásra), oly módon, hogy az első ciklusból kiválasztott tételt a program véletlen számgenerátorral határozza meg.

Paraméterek megadása:

Alker Kft.

Konkrét tételek kiválasztása

Mintavétel folyamata

>>
 >>
 >>
 >>
 >>
 >>

MINTA_91-99 lista.xls - Szisztematikus mintavétel

Konkrét tételek is
 Minta tételek is

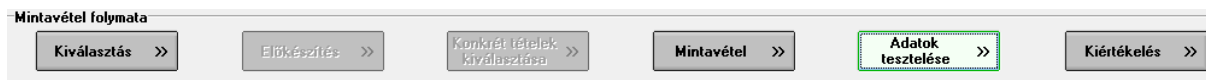
Mintavételi sokaság db: 2 351
 Mintavételi sokaság Ft: 124 043 405

Szisztematikus ciklusa: Véletlen kezdőszám: Szükséges minta:

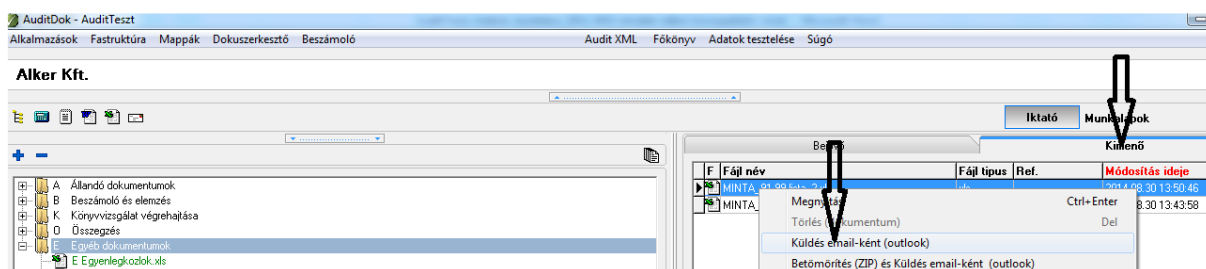
GAZDASÁGI ESZÖVEG	TARTOZIK_SZÁM	TARTOZIK_SZÁM	KÖVETEL_SZÁM	KÖVETEL_SZÁM	ÖSSZEG	PARTNER_NEV	TELJESITES_DA	KIVÁLASZTÁSI_SZEMPONT	KIVÁLASZTÁS
2011.01.01 nyitás, nyitás	9741	Pénzügyintézk. kapott	391	Bevételek aktív időb	2 301				
2011.01.01 nyitás, nyitás	97411	Devizaszámla kamat	391	Bevételek aktív időb	13 165				
2011.01.03 Kerekítés	381	Pénztár	969	Különféle egyéb bev	1				

A **Szisztematikus** mintavételezés esetén meg kell adni a ciklus számértékét. A **Minta kiválasztása** gombra kattintva a program kiválasztja a kezdő adatsort és a ciklusonként következő adatsort. Ezek lesznek a tesztelés alapjául szolgáló minta tételek.

4. Adatok tesztelése

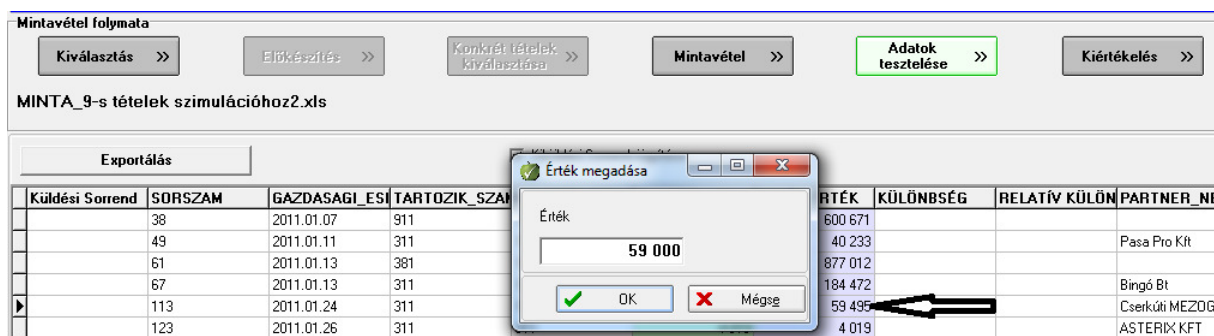

A következő munkafolyamat az **Adatok tesztelése**. A program kiírja a kiválasztott minta tételeket és az általunk kiválasztott **Konkrét tételeket**, együttes elnevezéssel ezek a **Vizsgálható tételek**. A tételeket **Exportálhatjuk** Excel fájlba és elküldhetjük ügyfelünknek, az albizonylatok előkészítésére, hogy a tesztelésre kijelölt tételeknél a könyvelést és a valós értéket összevethessük. A program az adatok helyszíni tesztelésére szolgáló Excel fájlt az **Iktató/Kimenő/Eredeti** mappába helyezi el és **MINT_.....xls** névvel látja el. Itt MS Office Outlook levelezővel lehetőség van jobb egér funkcióval közvetlen E-mail üzenethez csatolni a kiválasztott fájlt.

A beazonosítást és a kereshetőséget **Sorszámozás** segíti. Célszerű az adatokat az **Exportálás** előtt olyan sorrendbe rendezni, amilyen sorrendben a tesztelés szolgáló bizonylatok, vagy más bizonyítékok a cégnél rendelkezésre állnak.

A **Valós értékeket** a listában lévő összegek jóváhagyásával (ebben az esetben nem kell új adatot beírni), vagy a könyvvizsgáló által megállapított **Érték megadásával** (**Valós érték** oszlopban lévő adatra kettős kattintással megjelenő ablakba) kell rögzíteni.

MUS mintavételezésnél a program az eltérő könyvelt és valós értékek esetén kiszámítja a Különbséget és a Relatív különbséget. Ezt követően a kiértékeléshez el kell dönteni, hogy eltérés esetén a felhasználó **Egyedi hibát** (ISA 530/13 alapján anomáliát) állapított meg vagy sem.

Valamennyi eljárásnál (**MUS, Véletlen, Szisztematikus**) a programban lehetőség van az **Egyedi hibák** és a **Rendszerhibák** szétválasztására. Ha a hiba egyedi, akkor ezt az adatoszlopok jobb szélén megjelenő legszélső oszlopban lévő mezőre kattintva pipálással kell jelölni, ellenkező esetben a hiba **Rendszerhibaként** lesz azonosítva.

Mintavétel folyamata

Kiválasztás >> Előkészítés >> Konkrét tételek kiválasztása >> Mintavétel >> Adatok tesztelése >> Kiértékelés >>

MINTA_9-s tételek szimulációhoz2.xls

Exportálás Kiküldési Sorrend rögzítése

TARTOZIK_SZÁM	KÖVETEL_SZÁM	ÖSSZEGET	VALÓS ÉRTÉK	KÜLÖNBÉG	RELATÍV KÜLÖN	PARTNER_NEV	TELJESITES_DA	KIVÁLASZTÁSI SZEMPONT	KIVÁLASZTÁSI TÍPUS	Egyedi hiba
911	3861	600 671	600 671					MUS_MINTA	MUS_MINTA	
311	911	40 233	40 233			Pasa Pro Kft	2011.01.11	MUS_MINTA	MUS_MINTA	
381	911	877 012	877 012					MUS_MINTA	MUS_MINTA	
311	911	184 472	184 472			Bingó Bt	2011.01.13	MUS_MINTA	MUS_MINTA	
311	911	59 495	59 000	495	0,00832003	Cserkői MEZOGÉP	2011.01.24	MUS_MINTA	MUS_MINTA	☒
311	911	4 019	4 019			ASTERDK KFT	2011.01.26	MUS_MINTA	MUS_MINTA	

A **Rendszerhibák** a sokaságra jellemzőek ezért kivetítésre kerülnek, az **Egyedi hibák** a **Konkrét tételek** hibáihoz hasonlóan a kivetített hibák értékét teljes összegben növelik.

5. Kiértékelés¹ (csak MUS eljárás esetén)

Mintavétel folyamata

Kiválasztás >> Előkészítés >> Konkrét tételek kiválasztása >> Mintavétel >> Adatok tesztelése >> **Kiértékelés >>**

A teljes sokaságra kivetített hiba nagyságát a következő összetevőkből kapjuk meg:

Alapvető pontosság: lépésköz (SI) × Megbízhatósági szintnek megfelelő faktor (RF)

A legfelső rétegben (top stratum) talált eltérés: teljes egészében, értékében kerül beszámításra

Alsóbb rétegekben lévő eltérések értékelése

1. legnagyobb arányú eltérés: szennyezettség mértéke + szennyezettség mértéke × bővítő faktor² × lépésköz
2. legnagyobb arányú eltérés: szennyezettség mértéke + szennyezettség mértéke × bővítő faktor × lépésköz
3. legnagyobb arányú eltérés: szennyezettség mértéke + szennyezettség mértéke × bővítő faktor × lépésköz

... és így tovább, attól függően, hogy hány eltérést találtunk a mintaelemek vizsgálati során

A példában szereplő értékeket figyelembe véve a következők szerint alakul a számpéldánk (megbízhatósági szint = 95%):

Alapvető pontosság: $2\,193\,992 \times 2,996 = 6\,573\,199$

A legfelső rétegben (top stratum) talált eltérés: 60 000

Alsóbb rétegekben lévő eltérések értékelése

1. legnagyobb arányú eltérés: $(0,143 + 0,143 \times 0,748) \times 2\,193\,992 = 548\,691$
2. legnagyobb arányú eltérés: $(0,044 + 0,044 \times 0,552) \times 2\,193\,992 = 148\,818$
3. legnagyobb arányú eltérés: $(0,003 + 0,003 \times 0,458) \times 2\,193\,992 = 10\,798$

A hiba felső határa = $6\,573\,199 + 60\,000 + 548\,691 + 148\,818 + 10\,798 = 7\,281\,506$ Ft

¹ Részlet Galambosné Tieszberger Mónika dr. megrendelésünkre készített tanulmányából.

² PGW – precision gap widening: a segéd táblában a megbízhatósági szintnek megfelelő oszlop megfelelő sorszámú hiba sorából származó érték

A példában meghatározott végrehajtási hiba **8 181 975 Ft** volt. Így el tudjuk fogadni, hogy a minta alapján 95%-os megbízhatósággal a lényegességi küszöböt nem haladja meg a talált eltérések kivetített összege.

A szennyezettség mértéke az ellenőrzés során talált eltérés értéke a könyv szerinti értékhez viszonyítva. Ezt vetítjük ki a mintavételezés során használt lépésközre, feltételezve, hogy a szennyezés mértéke egyenletesen oszlik el (tainting elv).

A legfelső réteg a lépésközt meghaladó értékű tételeket jelenti. Éppen ezért, ezek bekerülési valószínűsége 100%. Ezért az itt talált hibák a teljes körűen kiválasztott tételekéhez hasonlóan 1-es súllyal, vagyis teljes egészében kerül beszámításra a teljes hiba meghatározása során.

Amennyiben több eltérést is találunk az ellenőrzés során, úgy az eltérések nagyság szerint csökkenő sorrendbe rendezése nem az eltérés abszolút nagyságától függ, hanem annak a könyv szerinti értékhez viszonyított arányától!

A bővítő faktor (precision gap widening) a hiba felső határához (UEL – upper error limit) tartozó faktorok alapján számítható érték.

A kiértékelés példájában csak felülértékeléseket találtunk. Előfordulhat az is, hogy alulértékelések is szerepelnek. Ekkor ezeket külön kell kezelni, de a fentiekben bemutatottaknak megfelelően kell számszerűsíteni az alulértékelések legfelső határát is.

Példa csak alulértékelésre:

Alapvető pontosság: $2\,193\,992 \times 2,996 = 6\,573\,199$

A legfelső rétegben (top stratum) talált eltérés: 0

Alsóbb rétegekben lévő eltérések értékelése

1. legnagyobb arányú eltérés: $(0,048 + 0,0483 \times 0,748) \times 2\,193\,992 = 182\,375$
2. legnagyobb arányú eltérés: $(0,007 + 0,007 \times 0,552) \times 2\,193\,992 = 23\,488$

A hiba felső határa = $6\,573\,199 + 0 + 182\,375 + 23\,488 = 6\,779\,062$ Ft

A példában meghatározott végrehajtási hiba **8 181 975 Ft** volt. Így el tudjuk fogadni, hogy a minta alapján 95%-os megbízhatósággal a lényegességi küszöböt nem haladja meg a talált eltérések kivetített összege.

Arra is van lehetőség, hogy együtt kezelve a kétirányú eltérést egy legkisebb és egy legnagyobb határt adjunk meg az eltérések legfelső határához. Ha a két korábbi példát „összevegyítjük”, és azt mondjuk, hogy az alul- és felülértékelések egyszerre fordultak elő, akkor a következőképpen alakulnak az értékek:

	Felülértékelés	Alulértékelés
Alapvető pontosság	6 573 199	6 573 199
Legvalószínűbb hiba	417 190	119 467
Bővítő faktor hatása	291 117	86 395
Összesen	7 281 506	6 779 062
Legvalószínűbb hiba (ellenkező oldalon)	-119 467	- 417 190
A hiba felső határa	7 222 039	6 361 871

A könyvvizsgáló tehát 95%-os megbízhatóság mellett állíthatja, hogy az alulértékelés nem több mint 6 361 870 Ft, illetve a felülértékelés nem több mint 7 222 039 Ft.

Látható, hogy a Stringer-féle felső határ módszerrel meghatározott hiba felső határának a leginkább meghatározó része nem a mintában talált hibák nagysága, hanem az úgynevezett alapvető pontosság. Ezt a megbízhatósági szint és a lépésköz nagysága határozza meg.

Ugyanakkor, ha van más forrásból információja a könyvvizsgálónak, akkor ez az érték alacsonyabb szinten is megadható.

Sok kritika éri ezt a módszert azért, mert túl óvatos, túl konzervatív. Viszonylag kevés, kisebb hiba esetén is adhat olyan eredményt, hogy nem megfelelő a könyvekben szereplő összérték. Ezt úgy lehet tompítani, ha bátrabban alkalmazunk alacsonyabb megbízhatósági szintet (az EU-s ajánlásban 85% szerepel, de a segéd táblában látunk 80-75%-os értékeket is). Illetve ha az alapvető pontosság nagyságát csökkentjük.

Módszertani szempontból az a probléma a Stringer féle felső határral, hogy a hozzá tartozó megbízhatósági szint csak egy lehetséges minimumot jelent! Vagyis a végeredményben keletkező hiba nagysága legalább olyan mértékben megbízható, mint az előre választott megbízhatósági szint. Ezért is lehet ezt kisebb értéken hagyni, ahogy az előző bekezdésben említettem.

A MUS előnyei:

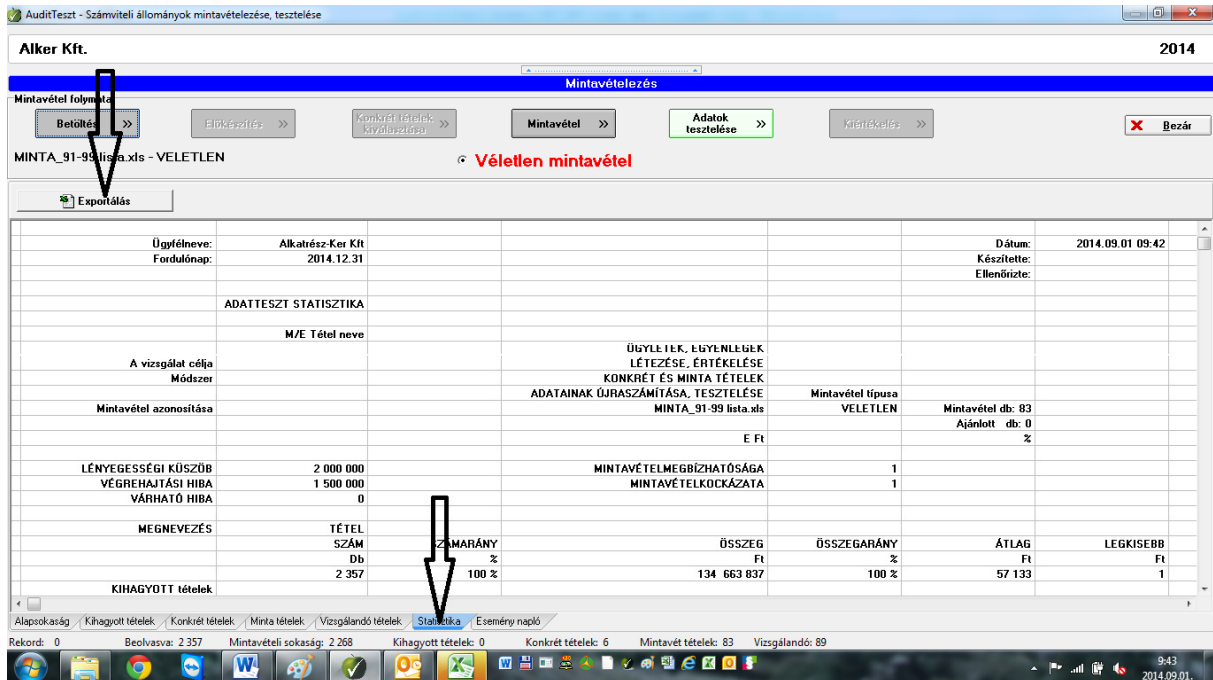
- általában egyszerűen alkalmazható a minta kiválasztásához
- automatikusan (minden többletmunka nélkül) nagyság szerinti rétegzést hajt végre a mintavétel során
- ha a könyvvizsgáló arra számít, hogy nincsen, vagy kismértékű hiba van csak, akkor nagyon hatékony elemszámot eredményez.

A MUS hátrányai:

- nem igazán alkalmas az alulértékelések megfigyelésére
- amennyiben alulértékelések tapasztalhatóak, az eredmények kiértékelés különleges körülmények igényel
- a 0, illetve negatív értékeket külön kell kezelni.

6. Statisztika

A program a vizsgálati lépésekről és az eredményekről áttekintő **Statisztika** munkalapot készít, melyet Excelbe lehet exportálni.

The screenshot shows the 'Statisztika' window in the AuditTeszt application. The window title is 'Alker Kft. 2014'. The main area displays a table with the following data:

ADATTESZT STATISZTIKA		M/E Tétel neve		ÜGYLETEK, LÉGYENLEGEK LÉTEZÉSE, ÉRTÉKELÉSE KONKRÉT ÉS MINTA TÉTELEK ADATAINAK ÚJRASZÁMITÁSA, TESZTELÉSE		Mintavétel típusa	Mintavétel db:
A vizsgálat célja	Módszer					VELETTEN	83
Mintavétel azonosítása							Ajánlott db: 0
							%
LÉNYEGESSÉGI KÜSZÖB	2 000 000			MINTAVÉTELMEGBÍZHATÓSÁGA			
VÉGREHAJTÁSI HIBA VÁRHATÓ HIBA	1 500 000			MINTAVÉTELKOCKÁZATA			
	0						
MEGNEVEZÉS	TÉTEL SZÁM	Z	ARÁNY	ÖSSZEG	ÖSSZEGARÁNY	ÁTLAG	LEGKISEBB
	Db	%		FI	%	FI	FI
KIHÁGYOTT tételek	2 357	100 %		134 663 837	100 %	57 133	1

The 'Exportálás' button is located at the top left of the table area. The 'Statisztika' tab is highlighted in the bottom navigation bar.

Az Excel **Exportálás** a munkalapot közvetlenül a megnyitott cégév **Iktató/Bejövő/Eredeti** mappába helyezi el.

7. A vizsgálat lezárása, dokumentálás

A **Statisztika** Excel munkalapon van lehetőség a vizsgálatok eredményének és a könyvvizsgálati következtetés megfogalmazására. A lezárást követi a **Mentés** Excelben és végül a mintavétel ablak **Bezárásával** van lehetőség az **Iktató/Bejövő és Kimenő** felületén lévő fájlok (Adatok tesztelésére készített **MINTA_...xls** elnevezésű és a kapcsolódó **MINTA_....._STATISZTIKA.xls**) behúzására a **Fastruktúra** megfelelő fejezetéhez.